

สรุปปาฐกถาพิเศษของ
รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม)
เรื่อง “ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น : จากแผนปฏิรูปสู่ภาคปฏิบัติแบบบูรณาการ”
การสัมมนานักบริหารภาครัฐเพื่อบูรณาการการพัฒนาประเทศไทย
ตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑
ณ ห้องมฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (ส่วนกลาง) วิทยาดี

การสัมมนานักบริหารเพื่อบูรณาการการพัฒนาประเทศไทยในวันนี้มีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายทั้งจากราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลต้องการให้ทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในทางการพัฒนาประเทศและภารกิจที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยหลักสูตร ป.ย.ป. จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินการของบุคลากรทุกกลุ่ม ซึ่งหลักสูตร ป.ย.ป. ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว คือ หลักสูตร ป.ย.ป. ๑ และ ป.ย.ป. ๒

หลักสูตร ป.ย.ป. ๑ มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด เอกอัครราชทูต ส่วนหลักสูตร ป.ย.ป. ๒ มีกลุ่มเป้าหมาย คือ รองปลัดกระทรวง รองอธิบดี รองผู้ว่าราชการจังหวัด ต่อมา นายกรัฐมนตรีมีดำริว่า ควรมีอีกหลักสูตรหนึ่ง คือ ป.ย.ป. ๓ เพื่อรองรับบุคลากรหรือกลุ่มเป้าหมายอีกประเภท คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งผู้ที่สนใจเข้าร่วมฝึกอบรมสามารถสมัครได้ และจะต้องผ่านการคัดเลือกตามที่กำหนด และโดยที่ช่วงเวลานี้ยังไม่มีทางเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้บริหารในส่วนท้องถิ่นจึงยังเป็นผู้รักษาการเนื่องจากหมดวาระไปแล้ว จึงได้พิจารณาว่าจะจัดหลักสูตรสำหรับส่วนท้องถิ่นในช่วงเวลานี้หรือไม่ ซึ่งการเลือกตั้งท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้หากได้เสนอกฎหมายเกี่ยวกับท้องถิ่น จำนวน ๖ ฉบับ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งมีกำหนดเสนอในวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑ จากนั้นจะใช้เวลาพิจารณาประมาณ ๓ เดือน จากนั้นจึงทูลเกล้าฯ ถวายซึ่งจะทรงมีเวลาพิจารณาประมาณ ๓ เดือน จึงคาดว่า กฎหมายได้ประกาศใช้ประมาณเดือนมีนาคม ๒๕๖๒ และโดยที่คาดว่าจะมีเลือกตั้งระดับชาติ ในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ จึงต้องมีช่วงเวลาสำหรับเตรียมการเลือกตั้งในท้องถิ่นในช่วงหลังจากการเลือกตั้งระดับชาติ โดยอาจจำเป็นต้องกำหนดแผนการเลือกตั้งประมาณเดือนพฤษภาคมและไม่อาจดำเนินการพร้อมกันหมดทั่วประเทศ จึงต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งจะมีผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตร ป.ย.ป. ๓ แต่เนื่องจากการฝึกอบรมจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรและมีระยะเวลาฝึกอบรมไม่นานนัก จึงเห็นควรเริ่มการดำเนินการหลักสูตร ป.ย.ป. ๓ ตั้งแต่ช่วงก่อนที่จะเลือกตั้ง โดยหลักสูตร ป.ย.ป. ๓ เป็นหลักสูตรที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย มีระยะเวลาฝึกอบรมไม่นานนัก ไม่เน้นการบรรยายแต่เน้นการนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานจริง

ป.ย.ป. มีความหมายที่นอกจากเป็นชื่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยปัจจุบันจะมีคำศัพท์ที่ได้ยินบ่อยครั้ง เช่น ปฏิรูป ยุทธศาสตร์ชาติ สามัคคีปรองดอง นวัตกรรม start up EEC Thailand ๔.๐ ซึ่งทุกคำมีความหมายและควรใช้ให้ถูกกาลเทศะ ยกตัวอย่าง มีพระหลวงพ่อรูปหนึ่ง ตำรวจไปจับกุมท่านเพราะเปิดคลินิกหน้าวัด รับ

รักษาพยาบาลโดยการใช้ลิ้มเหล็กและค้อนตอกแก้อาการปวดและรักษาโรค ใครมาขอเรียนวิชาก็คิดเงิน ใครมา รักษาคิดค่ารักษาสามร้อยบาท ซึ่งแต่ละคนบอกขายแต่ตำรวจต้องจับกุมเนื่องจากไม่มีใบประกอบโรคศิลป์ ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ก็ไปสัมภาษณ์ถามว่า ท่านเป็นพระควรมีหน้าที่ถือศีล ทำไมมาเปิดคลินิกรักษาโรค ท่านบอก โยมไม่เข้าใจหรือ start up รัฐบาลเชิญชวนให้คน start up แล้วผู้สื่อข่าวถามหลวงพ่อบอกว่าวิธีคิดมาจากไหน หรือเรียนมาจากไหน หลวงพ่อบอกนี่คือ นวัตกรรม ภาษาอังกฤษ เรียก innovation ผู้สื่อข่าวถามอีกว่า แล้วที่ ทำแบบนี้จะขายได้อย่างไร ไม่ใช่กิจของสงฆ์ แต่ท่านบอกเห็นคนเจ็บป่วยต่อหน้าจะให้เพิกเฉยได้อย่างไร นี่คือนโยบายประชารัฐ จะปล่อยให้เป็นการของรัฐอย่างเดียวได้อย่างไร ต้องช่วยไม่ningดูตาย แล้วที่ท่านทำไป ท่าน ต้องการเงินหรืออะไร ท่านบอกไม่ต้องการเงิน ต้องการให้ประเทศเป็นไทยแลนด์ ๔.๐ ผู้สื่อข่าวถามว่าท่าน เรียนจากไหน ไม่ได้เรียนมารักษาโรค อันตราย ท่านถามกลับว่า แจ็ก หม่า บิลเกต ก็ไม่ได้ปริญญา แต่ประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่หรือ เช่นนี้เป็นตัวอย่างของการใช้คำศัพท์ซึ่งอาจไม่ถูกกาลเทศะ

สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐแล้วจำเป็นต้องเข้าใจคำ ๓ คำ ซึ่งเป็นเสมือนพี่น้องฝาแฝด คือ ๑. การปฏิรูป ประเทศ ๒. ยุทธศาสตร์ชาติ และ ๓. การสร้างความสามัคคีปรองดอง ซึ่งในอดีตนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งครอบคลุมกว้างมาก รัฐบาลที่ผ่านมาจะทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ๓ แบบ คือ ออกกฎหมาย ใช้กฎหมาย และบังคับใช้กฎหมาย ต่อมารัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่เพิ่มขึ้น ๓ ข้อ นอกเหนือจากการบริหารราชการแผ่นดิน คือ ๑. การปฏิรูปประเทศ ๒. การทำตามยุทธศาสตร์ชาติ และ ๓. การสร้างความสามัคคีปรองดอง ซึ่งส่วน ราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ล้วนมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ตาม รัฐธรรมนูญ

ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นพี่น้องฝาแฝดในแฝดสาม ยุทธศาสตร์ชาติ คือ เป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ว่าประเทศต้องการจะมีทิศทางไปทางใด ซึ่งอาจปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การประชุม เจริญวิชาการ การเสวนาต่าง ๆ แต่ไม่เคยบัญญัติในกฎหมาย วันนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกใน ประเทศไทยว่ารัฐต้องจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และให้ดำเนินการโดยจัดทำ เป็นกฎหมายลูกบท มีการตั้งคณะกรรมการ ๖ คณะ ๆ ละ ๑๕ คน กำหนดยุทธศาสตร์ ๖ ด้าน คือ ด้านความ มั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนา ด้านแก้ปัญหาความยากจน ด้านคุณภาพชีวิตและการเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการภาครัฐ

สุดท้ายคือการสร้างความปรองดอง ซึ่งทำได้ยาก การสร้างความปรองดองไม่ได้แปลว่าจับคนมาถอด เสื้อสีเหลือง สีแดง แต่เป็นการสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ ผู้ที่มีความทุกข์ต้องมีโอกาสร้องเรียน โดยผ่านศูนย์ ดำรงหรือช่องทางอื่น ซึ่งถือเป็นวิธีการสร้างความปรองดองทั้งสิ้น

เมื่อมีฝาแฝดสามพี่ คือ ปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ ปรองดอง รัฐบาลจึงอยากให้ทุกคนช่วยกัน ทำความเข้าใจ โดยให้มีการฝึกอบรมหลักสูตร ป.ย.ป. โดย ป. ย่อมาจาก ปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ โดยไม่ เน้นการเรียนแบบฟังบรรยายหรือทำรายงาน วิทยานิพนธ์ แต่เน้นการสรุปปัญหา รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับ ป.ย.ป. ในหลายระดับ ทั้งระดับนโยบาย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ย.ป. โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

ถึงระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงให้มีการดำเนินการหลักสูตร ป.ย.ป. โดยมอบหมายสำนักงาน ก.พ. รับผิดชอบ มีหลักสูตร ป.ย.ป. ๑ ป.ย.ป. ๒ และ ป.ย.ป. ๓ ที่จะเปิดต่อไป และในระยะต่อไปอาจมี ป.ย.ป. ๔ สำหรับ นายอำเภอ ป.ย.ป. ๕ สำหรับภาคเอกชนก็ได้

ยุทธศาสตร์ชาติมีสาระสำคัญในส่วนของแผนปฏิรูปประเทศซึ่งประกาศใช้แล้วตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ซึ่งทุกส่วนราชการต้องศึกษาและนำมาดำเนินการ หากไม่ดำเนินการตามแผนปฏิรูปอาจมีความผิดได้ และในระยะต่อไป การจัดสรรงบประมาณ อดtrakำลังก็จะพิจารณาตามแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ และหากส่วนราชการใดมีปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น ขาดอำนาจตามกฎหมาย ก็สามารถรายงานให้รัฐบาลออกกฎหมายรองรับให้ได้ ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนต้องเร่งขับเคลื่อนโดยเริ่มต้นจากการศึกษาหรืออ่านแผนปฏิรูป เช่น แผนปฏิรูปเกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการ ที่อายุ ๖๓ ปี ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาและในระยะต่อไปจะมีข้อเสนอว่าควรกำหนดแนวทางดำเนินการอย่างไร ถือเป็นหน้าที่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี เป็นภาพของประเทศไทยในอีก 20 ปีข้างหน้า กำลังจะประกาศใช้ ซึ่งเมื่อประกาศแล้วต้องจัดทำ แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการรองรับต่อไป แผนงาน/โครงการของส่วนราชการก็ต้องสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติด้วย และหน่วยงานที่ไม่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ หัวหน้าหน่วยงานก็ถือว่า มีความผิด มีโทษ คือ ให้ออกย้าย หรือให้หยุดการปฏิบัติหน้าที่ ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในระยะ 20 ปี อาจมีผู้ที่มองว่า ระยะต่อไปอาจไม่สอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์โลกที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ยุทธศาสตร์นี้สามารถแก้ไขได้โดยรัฐบาลต่อ ๆ หรืออาจยกเลิกแล้วลงมือกำหนดใหม่ก็ได้ แต่หากยังไม่มีการแก้ไขก็ต้องปฏิบัติ

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ป.ย.ป. ต้องการคนขับเคลื่อนและรัฐบาลมีดำริว่าจะตั้งหน่วยงานขึ้นเป็นหน่วยเฉพาะกิจ มีอายุไม่กี่ปีแล้วยุบเลิก แต่ตอนต้นต้องมีหน่วยงานนี้ขึ้นก่อน ตั้งชื่อยาวที่สุดในบรรดากรมในประเทศไทย ว่าสำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง จะเป็นหน่วยงานมีฐานะเป็นกรม หัวหน้าส่วนราชการเป็นระดับ ๑๑ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีชื่อย่อว่า ป.ย.ป. มีหน้าที่ติดตามการดำเนินงานว่าหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนนั้น ดำเนินการอย่างไร ก้าวหน้าอย่างไร ติดปัญหาใด กรมจะประสานกับรัฐบาลเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้ โดยการรายงานนายกรัฐมนตรีให้สั่งการ กรมนี้อาจจะมีอายุ 5-6 ปี แล้วยุบเลิก และต่อไปก็จะรับผิดชอบหลักสูตร ป.ย.ป. ด้วย ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่งการว่า หลักสูตร ป.ย.ป. ให้เรียนไม่กีวัน เพื่อไม่ให้เสียเวลาทำงาน ไม่เน้นการฟังบรรยายแต่ให้เน้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ห้ามทัศนศึกษาดูงานต่างประเทศ คือ ถ้าไม่กำหนดไว้จะเริ่มการไปดูงานก่อน และต้องไม่เสียค่าเรียน รวมทั้งต้องคัดเลือกผู้เข้าฝึกอบรมเฉพาะผู้มีศักยภาพสามารถนำความรู้กลับไปทำงานได้ และนายกรัฐมนตรีขอทราบรายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรมด้วย ขณะนี้ รัฐบาลเตรียมการในการจัดตั้งกรมเรียบร้อยแล้ว ให้เป็นกรมขนาดเล็กมีข้าราชการไม่เกิน ๑๐ คน แล้วจะมีคณะกรรมการต่างๆ ขับเคลื่อนแต่ละด้าน

ขณะนี้ ต้องการให้ทุกท่านเห็นภาพรวมว่า ป.ย.ป. คืออะไร ซึ่งเรื่องใกล้ตัว คือ ป.ย.ป. คือหลักสูตรฝึกอบรม แต่ความจริงเป็นมากกว่าหลักสูตรฝึกอบรมคือเป็นฝาแฝดสามพี่น้อง เป็นภารกิจของรัฐทั้งของ

ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องสอดคล้องกัน รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Maker) กระทรวง มีหน้าที่ให้คำแนะนำไปยังจังหวัด (Policy Advisor) พอลงถึงราชการส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ มีหน้าที่ทำให้นโยบายนั้นเดินหน้าต่อไปได้ อาจทำเองหรือให้คนอื่นทำ (Policy Facilitator) พอลงไปถึงท้องถิ่น ก็เป็นผู้ลงมือปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Operator) และอาจกำหนดนโยบายเองในบางเรื่อง รวมทั้งกำหนดวิธีการดำเนินงานเอง ซึ่งต้องร่วมมือกันทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยในส่วนท้องถิ่นมีภารกิจหลายเรื่องที่ยากทำแต่ติดขัดที่กฎหมายไม่ให้อำนาจ บางแห่งก็ทำไปแล้ว สดง. ก็ตรวจสอบ จับผิด ซึ่งรัฐบาลกำลังแก้ไขโดยแก้ไขกฎหมาย ๖ ฉบับ ซึ่งกำลังจะเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยจะให้อำนาจส่วนท้องถิ่นมากขึ้น เช่น การจัดการขยะ การศึกษา การจราจร การดูแลสถานีตำรวจท้องที่ และภารกิจอื่น ๆ ที่มีระเบียบกระทรวงมหาดไทยรองรับ ซึ่งหากรัฐบาลรู้ปัญหา ก็จะช่วยแก้ไข และเพื่อให้รัฐบาลรู้ง่ายและเร็วขึ้น จึงจัดตั้งกรมนี้ขึ้นมา รวมทั้งรับฟังปัญหาจากประชาชนด้วย เช่น รับเรื่องร้องเรียนว่าหน่วยงานไม่ทำตามแผนปฏิรูป เป็นต้น

หลังจากนี้ คำว่า ปฏิรูป ยุทธศาสตร์ชาติ การสร้างความสามัคคีปรองดอง ถือเป็นคำสำคัญ ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือไม่ เนื่องจากได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งหากมีปัญหาติดขัด ก็สามารถแก้ไขแผนปฏิรูป ยุทธศาสตร์ชาติ แผนสร้างความปรองดองให้เข้ากับกาลสมัยได้ และต้องมีการทบทวนทุก ๕ จึงขอฝากไว้สำหรับทุกคนและถือเป็นหน้าที่ในฐานะประชาชนชาวไทยที่ต้องมีส่วนร่วม พัฒนาประเทศให้อยู่ได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และให้ประเทศไทยสามารถเดินหน้าไปได้
